

V KONGRESU se veča pritisak "za sprejem postave, ki bi prepovedala vsako stavko, v kateri so prizadeti splošni ljudski interesi. N. pr. stavke v elektrarnah in plinarnah, na polnjenih teženjach, v pristaniščih, v avtobusnih prometih, v vodovodnih napravah itd. Gornje je slika iz nedavne stavke pristanških delancev v New Yorku, ki velja za eneg izmed argumentov, čemu je sprejem takega zakona potreben.

Boji v Aziji, v Afriki in v Južni Ameriki

CIVILNA VOJNA NA KITAJSKEM. — UMEŠAVANJE ZED. DRŽAV. — KOLONIJALNA LJUDSTVA ŠE NISO "ZRELÀ" ZA SVOBODO. — "REVOLUCIJE" V JUŽNI AMERIKI. — SVET V POLITIKI SILE

Po prvi svetovni vojni je bila Kitajska prva, ki je kravno borbo zavrsila. Na prvo invazijo v Mandžurijo, nato japonski napad na Sangaj in na vse kitajske obmorske province.

Ob enem notranja vojna

Istočasno so se posebno na severnem Kitajskem in na jugu pa v Kantonu začele grupirati v centralno skupine, ki so hoteli nadaljevati delo "očeta kitajske revolucije", velikega socialističnega misleca Sun-Jat-sena. Kuomingtang (stranka, ki bi imela vršiti Sun-Jat-senovo poslanstvo), je že mnogo let le "politična mašina", ki jo kontrolirajo najbolj korumpirani politiki. Načeljuje ji Ciang-Kaišek, o katerem trdijo, da je osebno pošten, toda vzlič temu proti iztebljenju reakcionarjev iz kitajske vlade in iz kitajskega političnega sistema.

Vsled tega ni pristašem kitajske revolucije preostalo druga, kot da se organizirajo na svojo roko in same nadaljujejo, kjer je Sun-Jat-sen nehal. Nazvali so se za komuniste in pod znamko se bore še danes.

Ciang-Kaišek jih je hotel ugonobiti s silo že pred leti. O tem je v Proletarju veliko pisal Joško Ovenc.

Kaj so kitajski komunisti?

Bilo bi popolnoma zmotno, ako bi kdo, ki čita o kitajskih komunistih, mislil, da so nekaj takega kot n. pr. newyorški komunisti, ali pa komunisti v Parizu. Kitajski komunisti ne predstavljajo gibanje industrijalnega proletariata, ampak obubožanega, brezpravnega kmečkega ljudstva. Ako bi bila v času, ko so se vršili n. pr. kmečki upori po Slovenskem in Hrvaskem, v veljavi komunistična znamka za vsakega upornika kot je sedaj, pa bi takrat rekli, da je Matija Gubec glavni vodja "komunistov".

Kitajski komunisti torej niso delavska stranka, kot recimo v Italiji, ali v Franciji in Angliji, pač pa kmečka stranka, oziroma ogromno gibanje ljudstva, ki se preživlja z obdelovanjem polja. Bilo je strahovito izkoriscano, kot je še zmerom po ostali Kitajski. Ko se je uprlo z oboroženo silo, je to gibanje dobilo oblast nad teritorijem, ki obsegajo okrog devetdeset milijonov ljudi. Torej več kot pa sta jih imeli

predvojna Francija in Italija skupaj, in več kot jih ima Japonska.

Odnosni z Rusijo

Navadno se smatra vsako komunistično stranko kjerkoli na svetu za marioneto moskovske vnanje politike. O kitajskem komunističnem gibanju — tako zvanem — se tega ne more reči. Rusija kajpada mu ni nasprotne, a pomagala pa mu je silno malo. Prvič radi tega ne, ker bi si nakopala še več ježe kapitalistov vsega sveta, in drugič, ker ni mogla, tudi aki bi želela. Sovjetska unija je sama od početka svoje revolucije tako zapošljena s svojimi problemi in svojimi "petletkami", da bi rekonstrukcijo kitajskega kmečkega ljudstva materialno ne mogla pomagati. Oborožene intervencije pa se je ogibala.

Pred nekaj tedni je Moskva sklenila pogodbo s Ciang-Kaišekovo, torej s protikomunistično kitajsko vlado, katero je s tem priznala za avtoriteto nad vso Kitajsko, vstevši nad Mandžurijo, ki jo je ob koncu vojne z Japonsko zasedla ruska arsada. Kitajskim komunistom to ni bilo všeč, a menda razumejo, da ima v mednarodni politiki Sovjetska unija predvsem svoje lastne interese v mislih in radi tega noče, da bi hodila po koštanju v ogenj za druge.

Ameriška intervencija

Dočim je torej sovjetska vlado Ciang-Kaišekovo vlado le bolj na papirju priznala in ji (Konec na 5. strani.)

PROBLEM ŽIDOVSTVA DELA SEDAJ ANGLIJI NAJVEČ PREGLAVIC

V prvi svetovni vojni je angleški državnik Balfour v imenu svoje vlade Židom obliubil spremeniti Palestino v židovsko državo. Angleška armada jo je zasedla l. 1919. Prej je bila pod Turčijo.

Anglija je po vojni izpolnila le del svoje obljube. Dovolila je priseljevanje Židov v to starodavno biblijsko deželo, toda oblast nad njo je obdržala v svojih rokah. Med tem je nastalo med Arabci v Palestini toliko odpora proti naseljevanju Židov, da ga je Anglija drastično omejila, posebno še, ker je začel s propagando proti Angliji ves arabski svet.

Dne 2. nov. to leto je bila osemindvajseta obletnica Balfourjeve deklaracije. In kot na migljaj so Arabci v Egiptu vprorili protižidovsko stavko, ki se je razvila v nemire, v poboje in v uničevanje židovskih in evropskih trgovin posebno v Aleksandriji in v Kairu. V Jeruzalemu in drugje v Palestini pa so se dogodili poboji med Židi in Arabci in oboji so se ob enem tepli z angleškim vojaštvom.

Vzrok tej novi napetosti na bližnjem vzhodu je v precejšnji meri naš predsednik Truman, ki je angleško vlado urgiral, da naj odpre Palestino nadaljnimi sto tisoč Židom, ki so v Nemčiji še v taborih in nimajo kam iti.

Sovraštvo Arabcev do Židov izvira največ radi vere. Po plemenu so oboji semiti, torej kako "arijstvo" ni vzrok spora med njimi. Angleška vlada je predsedniku Trumanu pojasnila napetost položaja in mu namignila, da ako Anglija prepusti Palestino Židom, bo potrebovala v boju z Arabci pomoči. Ali jo je ameriška vlada pripravljena dati? Tako je prišel vsled svojega "umešavanja" Truman v zadrgo, ker oborožene ameriške intervencije proti Arabcem Angliji ni mogel oblijubiti.

Palestina je majhna dežela. Sama Židov, ki se bi iz Evrope preselili vanjo, ne bi mogla preživljati. Toda Židje v Palestini že od začetka naseljevanja v njo prejemajo veliko podporo od ameriških Židov in ti so tudi glavni faktor, ki dela angleški in ameriški vladi precej glavobola.

Ako je Hitler res mrtev in bi se mogel za hibzbuditi, bi se bržkone razveselil, ko bi videl, da je židovstvo ostalo problem tudi po padcu nazizma. V teoriji so postali Židje v vsi Evropi spet enakovopravni, toda imajo težave dobiti nazaj svoje prejšnje službe in še bolj pa svoja posestva in gotovino, ki so jim bila zaplenjena. Tako so ostali na cesti in v bedi. Okrog sto tisoč jih je samo v Nemčiji, ki bi radi svoje zadnje dneve preživeli v deželi, o kateri bi lahko rekli, da je njihova. A če bo Arabcem moč, se jim up ne bo izpolnil. Svet je pač še zelo primitiven in pol ignorante ter predsodkov.

SOVJETSKA UNIJA OB SVOJI 28. OBLETNICI SOCIALNE REVOLUCIJE

Priči po petih letih so v Sovjetski uniji praznovali obletnico boljševiške revolucije v mru. Praznik je trajal dva dni. In glavno, kar je svet pričakoval, je bil Stalinov govor, o katerem bo komentirano v prihodnji številki.

Rusiji je šlo v prvih mesecih Hitlerjeve invazije silovito trda in veliko ljudi v Ameriki, v Angliji in drugje je bilo prepričnih, da je Hitler s svojo zavratno potezo z boljševizmom, kar naj že to pomeni, za zmerom pospravljal.

Pa ni. Za dne 7. novembra 1941 se je Hitler pripravil za govor v Moskvi. A ni mogel tja.

Tako je tudi tistega usodnega dne govoril v Moskvi Stalin. Za letošnji jubilejni govor je šel Stalin na dolge počitnice na Krim, da se ob južnih vodah in v gozdovih pripravi na besede, ki jih je čakal ves svet.

Jasno je, kot vsak iskreno socialistični list zmerom poudarja, da smo v borbi med kapitalizmom in socializmom. Slednje mu je USSR trn v peti, od kar je nastala.

Ker je še tu, in kapitalizem tudi, smo skončali vojno za odpravo vojne že v drugič, in tudi že v drugič zmagali za priboritev demokracije, a ob enem hočemo tu prvič v zgodovini upo-

zvišanja plače in industrij pa se obvezuje, da bo v zlicu temu ostala pri starej cenah, to je, da izdelkov ne bo podražila. Pa je takoj nastalo mrmarjanje med omimi, ki bi radi cene neovirano dvigali.

Na drugi strani pa je prijet Trumana in zvezno administracijo sploh predsednik CIO Philip Murray, češ, da vlada skriva podatke pred javnostjo. Med drugim je omenil poročilo vladnega direktorja za vojno mobilizacijo J. W. Snyderja, ki je ugotovil, da industrija lahko zviša delavcem mezde 24 odstotkov ne da bi ji bilo treba zvišati.

Trumanov predlog je, da naj delavstvo vzame 15 odstotkov

Novi volilni uspehi delavskih strank v evropskih deželah

Dne 1. novembra so se vršile na Angleškem municipalne volitve, v katerih je bila torijska stranka znova poplavljena z zmagami delavske stranke. Konzervativi so izgubili več sto mandatov v korist delavske stranke. Celo komunisti so dobili nekaj sedežev in to v enem najbolj konzervativnih okrajev v Londonu.

Slabše za delavstvo so izšle volitve v danski parlament. Socialdemokrati so dobili 48 sedežev, ali 19 manj kot so jih imeli. Komunisti so izvolili 18 poslancev. Prej so imeli tri. Napredovali so najbolj "zmerne napredne" stranke a konservativne pa nazadovale. V parlamentu, ki šteje 148 poslancev, nima nobena stranka večine. Na prvem mestu so socialdemokrati z omenjenim številom sedežev, na drugem je liberalna kmečka stranka, ki ima 38 sedežev, konservativna 26, radikalna (v resnici protiradikalna) stranka 13, komunistična, ker je omenjeno, 18, ostali sedeži pa odpadejo na manjše skupine.

O sijajni zmagi levičarskih strank v Franciji smo poročali v prejšnji številki.

Na Norvežkem je prejšnjo koalicijo vladu nadomestil delavski kabinet, ker je dobila delavska stranka v nedavnih volitvah večino v zbornicah.

Predsednik Truman se je spriznjal z idejo, da je sedaj res predsednik, ne pa zgolj po načljučju vržen v predsedniško službo. A je med tem že spoznal, da to ni samo "titel", ampak služba zares.

Kongresnik Cox (demokrat iz Georgije) je Trumanov govor o vnanji politiki Zed. držav jako povabil. "Upam," je dejal, "da so njegove besede pridajejo kaj železa v žile našega slabokrvnega, brezbarvnega državnega departmanta. Niso prišle niti mi-

nuto prekmalu, kajti milijone ljudi je začelo premišljevati, da li se bo apizanje napram Rusiji sploh kdaj končalo in če je bo sploh kdaj nehalli pomagati v zasuhnjevanju ostalega sveta." Mož je torej govoril kot je misil in to ob enem pomeni, da je veliko drugih, ki bi svoje prepicanje enako izrazili, a so bolj previdni, pa bolj spletarski. Slabo pri vsem tem je to, da zavezniška obetanja v sodelovanju za svetovni mir še nimajo nikjer prave veljave.

Diktator Franco v Španiji še upa, da bo svojo državo ohranil za papirim in izkoriščevalce, pa je baje po ovinkih obljubil, da je pripravljen iti v angleški orbiti. Attlee in Bevin bosta morala biti zelo previdna, če nočeta, da bosta s Španijo imela še slabše skušnje kot pa Chamberlain in Churchill.

Cemu Franco sploh hoče pod angleško in ameriško začetko? Mar zaradi demokracije, ali za to, ker mu je za ščitenje španских aristokratov, cerkvenih mogotov in tujih ter domačih kapitalistov? Odgovor na to vam je na dlanu!

V Mehiki se delavci potegujejo za minimalno mezzo, ki naj bi znašala saj \$1.40 na dan. To je malo tudi za takozvani življenski standard v Mehiki. Ampak opozicija proti tako razkošni zahtevi mehiških težakov je tam še celo hujša kot pa pri nas. n. pr. proti zahtevam za zvišanje mezde jeklarskih in avtih delavcev.

Icelandija ni ne produktivna, ne bogata dežela. Večina ljudi po svetu niti ne ve, kje je ta kraj. Po svojem imenu je varljiv, ker "Icelandija" ne pomeni deželo ledu. Kongresnik Gearhart, republikanec iz California, smatra, da ker so naše čete že tam, in ker se je Icelandija ločila od danske monarhije, pa (Konec na 5. strani.)

PREŠERNOV KONCERT

Minilo nedeljo se je vršil v dvorani SNPJ v Chicagu koncert pevskega zborja "France Prešeren". Dvorana je bila napolnjena, spored dobro izvajan, upoštevajoč težave, ki so v zvezi s takimi prireditvami, in udeleženci pa zadovoljni z vsemi predvajanimi točkami in pa ker je bila to menda ena prvih sličnih priredb med nami v tem mestu, od kar je konec vojne.

Več v prihodnji številki.

Ijeti obvezno vojaško službo tudi v mirnem času.

V naši deželi je posebno drzna in močna tista klika, ki propagira, da naj začnemo svetu narekovati, kaj mi hočemo od njega, s silo, namesto z argumentiranjem. Mar nimamo sedaj silnejše mornarice kot jo je človeštvo še kdaj poznalo? In pa letalstvo, ki mu ni primere?

Pa industrije, ki je zmožna proizvajati veliko veliko več kot pa so naše potrebe?

In vrh tega imamo atomsko bombo!

V Moskvi razumejo, kot razumejo v Washingtonu, da se gre v vsem tem vretju in vnetju med dvema sistemoma: Med svetostjo izkorisčanja za privatni profit in med nacionalizacijo. Da bi se le ta spor izvršil razvojno, "mirnim potom"!

PROPAGANDA PROTI DELAVSTVU ZASEJALA VELIKO SOVRAŠTVA

Ako gre človek med vojake, bivše vojake in pa med dijake, spozna, da je bila medvojna propaganda proti organiziranemu delavstvu zelo učinkovita. Dasi jim ni na bojiščih in v taborih manjkalo ne mušnici ne drugih potrebščin, so vsled vpitja v časopisu in v radiu vendarle imeli vtiš, kot da je unijskim delavcem vseeno, kaj se zgodi z vojaki. Zase zahtevajo kratek delavnik in pa visoko mezdo, a pri tem niso hoteli prav nič pomisliti, da vojaki v lisičjih luknjah, v džunglih in na bojnih ladjah nimajo nobenih odrejenih ur in ne plače za nadure.

In ti fantje, ki so se pustili zavesti unijam sovražni propagandi, so večinoma sinovi rudarjev, fabriških in drugih delavcev, o katerih bi po zdravem presoju moral vedeti, da jih očetje in matere ne bodo pustili na cedilu.

Značilno je, da je te vrste gonja proti unijam preslepla tudi zelo veliko študentov. Pa se zgrajajo nad delavci in njihimi stavkami, pri tem pa pozabljajo, da so za svoje šolanje in vzdrževanje odvisni baš od teh delavcev, proti katerim robantijo.

Vzrok, da je toliko ljudi zavedenih v mržnje do organiziranega delavstva in njegovega odpora proti neoviranemu izkorisčanju je, ker so propagandna sredstva posest velebankirjev in drugih bogatašev. Lastujejo, ali pa kontrolirajo skoraj vse dnevno časopise, vse velike revije, radio omrežja in filmsko industrijo. Ob enem kontrolirajo zvezni kongres in legištature v vseh osem

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Indaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE
NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka
popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co.
Ine. Established 1906.Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$8.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL
Telephone: ROCKWELL 2864Delavske stranke v Evropi dobile naloge
uvesti socialistem, ne oteti stari red!

Francoski socialistični vodja Leon Blum je po volitvah v novo francosko zborino delo, da ima njegova stranka veliko priznajevanje, skoraj da nekoliko preveč... "Kajti mi (socialistična stranka v Franciji) nismo v borbi zato, da bi rešili buržavijo in njen kapitalizem."

Bo dobro za Evropo in ves svet, ako se bo njeno delavsko gibanje spominjalo znot, ki jih je storilo po prvi svetovni vojni. Ena glavnih je bila bratomorna borba med staro socialistično in novo komunistično internacionalno, vmes med njima pa so stale razne druge delavske (socialistične ali pa napol komunistične) stranke, ki so želele slogo in se v ta namen združile v nekako svojo posebno mednarodno zvezo, v takozvanem "poltretju internacionalno", s sedežem na Dunaju, ki pa vsled prevelikega razkola med "drugo" in "tretjo" naloge ni zmogla. Koristi od tega je imela reakcijo pred vsem v Nemčiji, kjer zaveznički takrat niso hoteli dati weimarski republike nobene resne podpore, a zahtevali pa so od nje, da mora ščititi njen prejšnji ekonomski sistem privatnega lastništva in starega nemškega kapitalizma.

Socialdemokrati so imeli lep program, toda versaillska ("mirovna") konferenca je imela svojega. Ko so v Nemčiji prevzeli vladu, so bili brez moči. Zato so se morali vseskozi ravnat po navodilih zmagovalnih kapitalističnih držav.

Komunisti na drugi strani so igrali vlogo takratne vnanje politike Sovjetske unije, oziroma njene kominterne, in težji bratomorni borbi sta obe delavski stranki v Nemčiji toliko zavozile, da je Hitler prišel na krmilo brez posebnih naporov.

Predsedice te katastrofalne politike delavskih strank v Evropi so tako ogromne, da jih bodo čutile še mnoge naslednje generacije, tudi ako med tem ne pride do tretje svetovne vojne, ki je že v povojih.

Leon Blum je v pravem, ko buržavijo svari, da socialisti niso v borbi zato, da bi reševali "buržavni kapitalizem."

A na drugi strani socialisti očitajo francoskim komunistom, ker so v minulih državnozborskih volitvah med drugim operirali z geslom, da le komunisti lahko otmo srednji razred.

Delavci v Angliji, v Belgiji, na Norvežkem, Finsku in drugje, kjer so imeli priložnost v volitvah izraziti svojo voljo, so na glasovnicah določno povedali, da so za odpravo starega reda.

Kaj sedaj? Ker jim delavske stranke obljubljajo socializem, so s tem dobiti ustavno pravico, da ga izvedejo. Ampak iti v prevrte sedaj, ko je vse gospodarstvo s tira, ko kmetje nimajo ne dovolj delavcev, ne strojev, ne gnojil, ko je industrija kot pokopalische, ni tako enostavna stvar kot se jo lahko olepša v manifestih, v rezolucijah in člankih.

Vzelo bo dolgo, predno postane Evropa spet "normalna". Ampak ne več normalna v starem pomenu besede. Njeno ekonomijo je kapitalizem zafural do kraja in zato bo morala začeti od kraja—sedaj v socialistem, namesto v kapitalizmu.

To je naloga vseh delavskih strank na tem obubožanem, izkravljivem kontinentu—socialističnih, komunističnih, ali kakor že se imenujejo. In čim bolj odločno se bodo lotile tega poslanstva, neglede na zamere v kapitalističnih centrih, v nadškofijah ali kjer že, toliko prej bo po svetu lahko dobila veljavno pravica in nastane konec za tiste, ki le žanjejo ne da bi delali.

Tudi predsednik Truman se potosi nad zveznim kongresom

A ameriški javnosti je zavalo velo vprašanje, kaj bo izid razrednega boja, ki ga sicer odgovorni unijski voditelji, člani vlade in predstavniki trgovske komore ter zveze industrialcev zakrivajo s frazami, da to ni pravzaprav nič hudega in da se bo vse dobro iztekel.

Resnica je, da kot stoje stvari sedaj, se nagloma bližamo slični ali pa še hujši krizi, kakršno smo imeli od leta 1929 dalje. Pokojni Roosevelt je začel proti nji boj, na način, da je otel sistem, kateri edini je bil kriv, da je moralno na milijone ljudi v tej deželi v pomanjkanje, in da so stotisoč izgubili hiše, farme in vloge v bankah.

Vse odredbe za omitev "navadnega človeka" iz krize so bile le zasilne. Pomagalo se mu je z malenkostnim relifom, a uboščine se ni niti skušalo odpraviti. Toliko bolj pa je vladu skrbela resiti velebizns in s tem naš takozvani "free enterprise" pred polnim skrahiranjem.

Sele v vojni so dobili tudi "navadni človeki" priložnost do zasluga, ki je bil seveda veliko višji kot pa prej pri WPA. In tako smo dobili "blagostanje" v vojni, kar je drug čuden pojavi. A smo pa tako situirani, da je bilo to mogoče, dočim so druge v vojno zapletene dežele gladovale in trpele.

Cim pa je bilo vojne konec je šla tudi naša umetna prosperitetna vragu in delavstvo širom deželi protestira, stavka, preti in opozarja na problem, ki je še težji kot pa ko je Herbert Hoover nelih obetači prazene piške v vsaki ponvi in po dva avta v vsaki garaži.

Torej je sedaj naloga zveznega kongresa, da kaj ukrene.

DAN OBRAČUNA JE PRISEL! Tako je reklo zavezniško vojno poveljstvo, ko je začelo preiskovati nacistična zločinstva v Bergen-Belsenu. Tu je bil eden izmed nacističnih morilnih logarjev, kjer so uničevali jetnike v masah s plinom. Naginali so jih v dvoranе in jetniki so vedeli, kaj jih čaka. Pri polni zavesti so trepetali v zadnjih trenutkih življenja. Tisti, katere so pustili še zunaj, pa so moralni pokopavati one, kar je od njih še ostalo. Okostja so na tovornem avtu, od katerega je videti le vrhni obroč. A eno okostje pa je za pričo tik za tistem, katerim je bilo ukazano to žalostno pokopavanje žrtev svojega rodu.

KATKA ZUPANCIC:

IVERI

Ameriško dnevno časopisje je pravzaprav brez izjemne usmerjenosti predvsem da "lovi dobitek". Ne morem se iznenediti vtiška, ki se me je prijet takoj prvič pred tem po mojem prihodu v to deželo. Zdeleno se mi je, da so oglasi takorekoč "glavna rihta", ki nam jo v listih servirajo, vse drugo pa so samo priboljški. Če jih presojamo s tega staljšča, niso listi tako neznansko poceni, kakor se na prvi mah zdi. Na primer ob sobotah, ko si jih prinesemo domov poln naročaj, kakor drž. Res niso stali nad štiri deset ali kvečjemu petdeset rjavcev, ali ko obdereš vse ono, kar je komaj pogleda vredno, ti ostane prav malo za tvoj drobiž.

Razvajalec "Tribune" pridrža na sobotnih večerih najpozneje. Morali bi videti, kolikata ljudi ga potrebujejo čaka, in koliko zavojev jih pusti le na tem vogalu. Če prideš v nedeljo zjutraj, prideš najčešče zaman. Vse razprodano. Taisto je tudi z ostalimi listi. Ni čuda, da smo ljudje tako izborni poučeni o vsem...

Pa mi je oni dan simio in givo vprašanje, kaj bi se neki zgodilo, če bi nas recimo "Tribuna" presenetila s takim pisanjem: Sprito vseobče zmešnjave po vsem širnem svetu smo pretresali večne vrednote, kot so: resnica, enakost, pravičnost, svoboda, bratstvo, in prisli smo do spoznanja, da ne bomo nikdar prijadrivali v varni pristan sreče in miru, ako si ne bomo učrnili naši misli in hotenj, naši besed in dejanj po pravcu gornjih vrednot. Zato kar začimo, vsak od svojega kraja. Nova doba kljče po reformah tako v zasebnem, kot v javnem življenju, kajti ozkorščnost nima več v njej mesta.

Pometimo z vsem, kar je bilo in si preuredimo naše politično in ekonomsko gospodarstvo tako, da bo služilo vsem in vsekim poedincu naše dežele. Na zunaj pa delujmo za mir. Svet je potreben miru, mi tudi. Čemu torej spletka? Če se n. pr. Balkan oklepja Rusije ter si išče zaslomev v nji, smo tega v prvi vrsti krivi mi sami, ki jih vsiljujemo stare režime, s tem stari stalež balkanskega izkorisčanja in siromaštva. Ako jim ne znamo, ne moremo ali ne moremo pomagati kvišku, tedaj

Tu pridevemo do jera. Kakor je "Tribuna" doslej bila dosledna zagovornica kapitalističnega sistema ter poudarjala le njegove dobre strani, tako bo odslej razgalala njegove hibe. Treba bo našemu dobičkaštvu postaviti

Pa se poslanci med sabo prerekajo in ker večina, ki jo tvori južnjaški in drugi reakcionarji ter republikanci nimač namena ničesar resnega ukreniti za preprečenje nove depresije, so se lotili kampanje proti unijam, kot da so unije socialno zlo, ne pa sistem, ki je zidan na izkorisčanju človeka za privatni profit.

Stvar je postala toliko resna, da je naslovil par pikrih pšice na poslansko in senatno zborino v svojem zadnjem govoru na narod tudi predsednik Truman, čeprav ni radikal in ako tudi mu ne more nihče ocitati, da mu roji po glavi socialistična milost.

On je za zvišanje mezde — ne sicer toliko kot jo delavec zahteva, ampak recimo kakih 10 do 15 odstotkov, pogojno, da kompanije ne bodo zvišale cen svojih produktov. To pa v kapitalističnem svetu ne gre.

Predsednik CIO Philip Murray pravi, da bi morda šlo, aksi bi Truman bolj odločen. Ampak tudi če bi bil, ne bi nič prida dosegel. Kajti profitarji je za čimvečje dobičke, ne pa za splošne koristne ameriškega ljudstva. In ker so v kongresu dobički željni krogli veliko boljše zastopani kakor pa interesi splošne ameriške publike, je naravno, da imajo v njemu le oni odločajoči vpliv.

dno in pokrov. Čim prej se s to mislijo spriznimo, tem bolje bo za nas vse, tem manj se nam bo bati komunističnih idej.

Ali ne bojte se, da bi čikaška Tribuna kdaj kaj podobnega zapisala. Tudi bi bilo za mnoge, ki trpe na komunističnih in drugih krčih, naravnost katastrofalno, aki ne bi našli v njej prepotrebnega tešila...

KONCERT PEVSKEGA ZBORA "ZARJE"

Cleveland, O.

Sedaj, ko je svetovnega klanja konec, smo se nekoliko ohladili in bomo lažje nadaljevali z našim kulturnim delom. Zarja je spet dobila nazaj nekaj dobroih pevcev, ki so služili strica Sama in upamo, da se bodo kmalu še ostali vrnil. Kakor izgleda, bomo dobili vse žive in zdravje nazaj. Zato nam je mogče, da bomo spet lahko pridržali naš običajni jesenski koncert in spevoigro "Povodnji mož" v četrtek na Zahvalni dan 22. novembra v auditoriju Slovenske nar. doma na St. Clair Ave. Prizetek ob 4. popoldne, zvečer pa bo ples. Igral bo Johnny Pecovnik orkester. Vstopnina h koncertu je 75c, ki je veljavna tudi za ples. Vstopnina samo na ples je 60c. Vstopnice so že v predprodaji in se dobre pri pevcih in pevkah Zarje, v starem poslopju Slovenske nar. doma in tudi pri Jos. Durnu v njegovem trgovini na Waterloo Rd., jih lahko dobite.

Kaker je razvidno iz pevskih vaj, bo program zelo bogat. Obsegal bo več lepih pesmi in tudi partizanskih bo nekaj vmes.

V drugem delu pa bo vprizorjena spevoigra "Povodnji mož", v kateri je veliko humorja in lepega petja; posebno še ga bo predvajal kvartet, v katerem nastopajo Frank Kokal, Tony Perusek, Jennie Perusek in Dorka Skedel. Tudi bodo tudi igrali. Primitivnost obdelave zemlje, kateri se obdeluje še na isti način kot se je za časa Konfucija pred več kot dva tisoč pet leti, nepoznanje umetnega gnojenja zemlje, ter visoke cene za najem te zemlje dela mogočen zajež vsakemu napredku. To je bil položaj Kitajske pred Sun-Jatsenovo revolucijo ter je v večini še danes.

Komunisti in Čiang-Kajšek

V Proletarju sem pred leti precej pisal o zgodovini kitajskega revolucionarnega gibanja. Ne vem v koliko je vas tisto zanimalo. Ali v bližnji bodočnosti se bo precej slišalo o tej stvari.

Veliko knjig je že bilo napisanih o tem predmetu.

Lahko bi jih našel kakšnih pol ducata.

Le škoda, da zunanj svet ni razumel in še danes ne razume velikosti in nevarnosti te borbe.

Kitajski komunisti, kateri

centralna vlada je v Jenanu,

stejejo nekako med osemdeset in devetdeset milijonov ljudi.

Njih sistem ni ne komunističen

in ne kolektivističen, kot je na

primer v gotovi meri ruski,

ampak je v najširši meri agraren,

ker je zemlja razdeljena malim

kmetom in je vsak košček obdelan

v kolikor je to mogoče na

moderen progresiven način.

Te dežele, kamor so bili komunistične vojske potisnjene, so bile

že od nekdaj znane kot zelo ne-

rodovitne, v splošnem puščave.

Časnarski poročevalci, kateri

je po silnem pritisku zunanjih velesil Kajšekova vlada

dovolila vstop skozi njih obla-

galni obroč, so bili začudenii po

rodovitnosti in splošni obdelavi

te zemlje. Niti eden teh poroč-

evalci ni imel slabe besede o

Jenanski vladi. Ali Kouming-

tanovi reakcionarji s Kajšekom

na celu si ne dajo strgati vajeti.

iz ustitutivskega ljudstva. Tu ni

vprašanje komunizma ali soci-

alizma. Tu je vprašanje eman-

cipacije tristomilionskega ljud-

</div

POVESTNI DEL

GABRIJELA PREISSOVA:

Gospod Jurij

Iz zbirke "Korotanske povesti"

(Nadaljevanje.)

"Jako sem bil ginjen," je nadaljeval duhovnik, "ko sem viden Žefo, kako je ogledovala na postelji neke ljube spominke. V rokah je držala — baš ko sem vstopil — malo škatljico, v kateri je imela rožni venec — in dvoje pisem, pa vašo sliko, Fran."

"Neumnost" — je mrmral mladi kmetič in stisnil zobe.

"Ah, motite se, Fran — nekaj posebnega se je godilo v njeni duši... Povedala mi je, da so ji starši prepovedali, da se ne bi z vami nič pečala. Pač niso videri na vas drugega nego le tiste mladostne pregreške; niso vas znali prav ceniti. Zato vas tudi dekle ni maralo."

Fran je molčal in premisljeval; to se je zdelo gospodu Juriju dobro znamenje.

"Često sem dejal, da ljudje ne vemo, kako hiti sreča mimo nas," je nadaljeval mehko in nežno duhovnik. "Res je to. Prepozna po še ni, če je začnemoše iskati, ko je že skoro ne vidimo več, tako daleč je od nas. Poščita si jo tudi vidva, Fran, vi in Žefo, ki tudi nista prijela sreče o pravem času. Ljubljene vaju še vedno lahko združi in osreči. Drug drugega bodela lože varovala novih pregreškov. Žefo bi bila neskončno vesela, in županovi bi tudi precej privolili..."

"Sedaj pač" — se je razvnel Fran in se izpozabil, da ima častitljivega svetovalca ob strani; "glejte no, — sedaj pa!" Te besede je izgovoril tako odločno, da je bilo kaplanu, kakor da ga je postavil kdo v mrzlo kopelj.

Vendar pa je rekel prijazno: "Noben pametni človek bi se vam ne posmehoval, Fran; še spoštovati bi vas moral zaradi takega plemenitega dejanja. Saj veste bolje nego jaz, da je bil oni, ki je Žefo tako onesrečil, človek brez vesti, in ona sama se ga spominja le z zaničevanjem. Zato pa je še bolj vredna pomilovanja."

"Res je," je pritrdil Fran mirnejše.

"In zaradi otroka bi ji nič ne očital, Fran; poznam vas."

"Tega ne — saj otrok ne more nič za to," je dejal mirno kmetič. Dodal je pa tih: "Častiti gospod, vi mislite, da smem jaz, ki sem že takorek zaznamovan, misliti istotako le na zaznamovanje revico, ki trpi kakor jaz... Res je tako — iz tistega pa, kar ste še dalje pravili, ne bode nič... Nekaj vas bom pa le ubogal — Urši porečem, da naj gre tja k oni..."

Zadražljiva cerkev z župniščem in pokopališčem je bila tam v vnožju hriba, odkoder se je le z ene strani videla vas. Gospod Jurij je vstopil v župnišče, ki je bilo prav nasproti stare cerkve z novim zvonikom. Na levo so bile gomile, na katerih je bilo sem ter tam malo cvetja, kak leseni kriz; na desno je stanoval v prvem nadstropju župnik, v pritličju pa je bil gostilničar, ki je imel spodnje prostore od cerkvenega patronata v najem; njegovih otrok je bilo toliko, da je bilo vedno vse živo po pokopališču.

Gospod Jurij je zopet šel ob šestih v Šentjakobsko cerkev, da opravi popoldansko pobožnost, ki se je potem ponavljala osem dni — na slavo patrona sv. Jakoba; bil je ginjen in zadovoljen...

Med večernicami je zopet začel naletovati dež, napisled pa se je naredil krasen večer. Skoz gozd, so spremigli občinski predstojniki in cerkveni ključarji svojega ljubega pastirja — po starodavnini navadi. Ko je bilo gozda konec, so si namignili spremjevalci in odšli; Tomaž Brlog pa je bil danes tako dobre volje, da se ni mogel premagati, da ne bi gospodu Juriju izdal, kaj nameravajo Šentjakobčani. "Ko se popolnoma zmrači," je pravil cerkvenik, "ustrelle dvajsetkrat iz možnarjev in zača lep kres na srenjskem holmu, da ga boste dobro videgli, ko boste doma. To vse bo vam na čast."

Kmalu gospod Jurij ni slišal drugega nego kukanje kukavici; Zopet se je povrnkl k oknu... Oh, res — nekaj prijateljskega,

ljubezljivega je bilo v tem pozdravu Šentjakobčanov...

Kaplan se je ozrl na grobove, kjer ni bilo nikoli nič groznega in strašnega. Tam ob cerkvenem zidu je stal bel mramornat spomenik, z mrežo ograjen; bil je najlepši na pokopališču. Tu je počival prejšnji župnik, prijazen, ljubezljiv starček, ki si je sam izbral to mesto za svoje večno spanje; večkrat je pokazal nanj s prstom rekoč: "Tja me položite." Gospodu Juriju so zopet misli hitele in Šentjakob, in zdelo se mu je, da se bliža mlađa dvojica, za roko se vodeč, zadražljivički cerkvi... Kdaj bo pač to res? Morebiti ne preteče več leta dni — morebiti?

Ko je odpel vrstico pesmi, se je oglasila zopet kukavica s svojim kukom, ki se je močno slišal v večerni tišini in se čisto prilegal gospodovemu petju; in to je kaplana tudi veselilo.

Potem je zaropotal na bližnji cesti voz, ki mu je odpodil spomine na mlade dni; ko pa je vse utihnilo, so mu prišli polgama zopet v glavo, kakor lepe sanje. Tu okoli ga nič opomnilo, da bi bilo končno pač že dobro, če bi postal škofijstu prisojno, da se mu najmilostiveje podeli fara — kajti kdo je videl tako starega kaplana? Nič tu okoli mu ni dejalo, da ima že sive lase, da je skrajni čas... Vse je bilo tako mirno, pokojno...

Ves čas je prepeval ono dijasko pesem, dokler se mu niso zablestele nasproti strehe zadražljivičke, katere je že obseval mesec. Tam, kjer sta se križali cesta in poljska steza, je stala mala kapelica. Ko se je gospod Jurij odkril, je zagledal v kapeli sključeno postavo zadražljivičke šepca, neumnega Lojza. S čudnim glasom je opravljala revez, skoraj mutast, svojo večerno molitev. Kaplan je vedel, da Lojz ni bil nikoli nadležen berač, da je vedno potprežljivo čakal, da se ga je kdo usmilil in mu kaj daroval. Iskal je torej denarja in srečno našel v žepu telovnika četrtek, ki ga je stisnil Lojzu v roko. "Pojdi domov, starček, pojdi!" ga je nagovoril in ljubezljivo pogladil po čelu in po redkih, štirečnih lasach.

Sepč se je zahvaljeval, vstal in naglo objel duhovnikove noge; tresel se je, tako je bil ginen. Potem pa je mrmral, kakor da bi nekaj pripevral, segel v žep in opreznim vzel neko stvar iz njega ter jo podal duhovniku. Bil je mlad, jedva denar ptiček, ki je ves drgetal. Lojz je hotel najbrž gospodu Juriju povedati, da je ptička našel zapuščenega in da ga izroča kaplunu v varstvo. Gospod je revez, še enkrat potrepljal po ramenu, pogladil ga še enkrat po laseh, varno pritisnil ptico na prsi in hitel dalje.

Zadražljiva cerkev z župniščem in pokopališčem je bila tam v vnožju hriba, odkoder se je le z ene strani videla vas. Gospod Jurij je vstopil v župnišče, ki je bilo prav nasproti stare cerkve z novim zvonikom. Na levo so bile gomile, na katerih je bilo sem ter tam malo cvetja, kak leseni kriz; na desno je stanoval v prvem nadstropju župnik, v pritličju pa je bil gostilničar, ki je imel spodnje prostore od cerkvenega patronata v najem; njegovih otrok je bilo toliko, da je bilo vedno vse živo po pokopališču.

Kdor se za to akcijo zanima, naj piše na AURJ, 900 Hofman Bldg., Detroit 1, Mich. — Za izvršni odbor, Kreso Grbac.

Kolikšne so bile nemške izgube v vojni

V Londonu so na podlagi raznih podatkov izračunali, da znašajo nemške izgube v minulovni 7,400,000 vojakov. Toleko je nameč bilo ubitih ali trajno pohabljenih. Ali se bodo Nemci iz teh žrtev kaj naučili?

RAZGOVORI

(Konec z druge strani.) Če je kdo sodrogov ali citateljev Proletarca slišal kaj iz moje rojstne vasi Sv. Kriza, ali Gabrovke, naj mi piše, ali pa priobiči pismo v naših listih.

Grobovi

V listih sem čital, da je umrl v Denverju, Colo., sodrug John Artach. Zivel je mnogo let v Waukeganu, Ill., in se zadnjega leta radi zdravja preselil v boljšo klimo. Bil je ne samo dober somišljjenik, ampak naš zvest prijatelj in sodrug. Njegovi ženi, hčerkama, sinu in zetoma izrekam iskreno sožalje. On sam si je na itak ustvaril lepo zapuščino — njegovo delo mu je najlepši spomin med nami.

ce; vsako leto, kadar je šel iz Šentjakoba domov, se je oglašala in ga spremljala... Cvetice po polju so prijetno dišale, po zraku pa so šwigale sem ter tja kresnice kakor srebrne iskre.

Sedaj je pozabil na vse skrbi.

Ta trenotek je bil njegov; bil je tako zadovoljen, da je pospešil svojo hojo, se vzravnal, zamahnil z dežnikom in potihoma zapel neko domovinsko pesem iz diaških let.

Ko je odpel vrstico pesmi, se je oglasila zopet kukavica s svojim kukom, ki se je močno slišal v večerni tišini in se čisto prilegal gospodovemu petju; in to je kaplana tudi veselilo.

Potem je zaropotal na bližnji cesti voz, ki mu je odpodil spomine na mlade dni; ko pa je vse utihnilo, so mu prišli polgama zopet v glavo, kakor lepe sanje.

Tu okoli ga nič opomnilo, da bi bilo končno pač že dobro, če bi postal škofijstu prisojno, da se mu najmilostiveje podeli fara — kajti kdo je videl tako starega kaplana? Nič tu okoli mu ni dejalo, da ima že sive lase, da je skrajni čas... Vse je bilo tako mirno, pokojno...

(Konec.)

AKCIJA ZA USTANOVITEV MEHANIČNE DELAVNICE V JUGOSLAVIJI

Detroit, Mich. — Tu se je 3. oktober 1936 v Šentjakobskej cerkvi ustanovila Akcija za ustanovitev mehanične delavnice v Jugoslaviji.

"Zakaj bi pač ne mogel v svojem priljubljenem kraju zadovoljno živeti tudi star kapelan, s sivimi lasmi?" je dejal gospod Jurij in bil ves srečen, da mu je prišla tako dobra misel.

(Konec.)

PRISTANISKI DELAVCI v New Yorku so si v svoji nedavni stavki, v kateri se je šlo zgoj zaradi jurisdikcije ter boja med AFL in CIO, naredili precej nevšečne reklame. A še nič ne izgleda, da pride do združenja ali saj pobotanja.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Piše CHARLES POGORELEC

Ta kolona je žal izostala iz lista dalj kot si človek želi, pa so že razmere, da ne more iti vse tako kot bi rad videl, da bi šlo. Na vse zadnje ima tudi upravnik Proletarca le dve roki in eno glavo, dela pa na vseh koncih in krajih toliko, da zahteva najmanj še eno osebo. Pa bodo že kakorkoli, bomo že kako rini naprej.

To pot začnem to kolono z nāsim 81-letnim mlačenjem in Johnom Maroltom iz West Minerala, Kans. Poslal je 6 naročnin, provizijo pa pripisal v tiskovni sklad. Zagotavlja, da je bil spet malo na "rajži" v mamo v Fontani in da so se tam prav dobro imeli. Tudi zdravje se mu obrača na boljše, sinova pa pričakujejo v kratkem domov.

Takrat bodo imeli velik "family reunion". Le žal, da smo tako oddaljeni, kajti udeležljib si se ga prav gotovo tudi jaz, ker imam rad vse Tomšičeve.

John Hotko, Oglesby, Ill., je obnovil naročino in zraven prispeval še \$2 v tiskovni sklad.

Anton Zornik, zap. Penna, je bil zadnje čase izredno aktiven. Poslal je 62 naročnin, 4 oglase za koledar ter prvo naročilo za drživo 206 SNPJ, njegov brat Tone Shular, Arma, Kans., pa 4 naročnine, en oglas za koledar, naročilo za 60 izvodov koledarja ter prispevke za klub št. 21 JSZ.

John Bergant, Lisbon, O., je poslal 4 naročnine. Provizija pa za Prosvetno matico za društvo 206 SNPJ, njegov brat Tone Shular, Arma, Kans., pa 4 naročnine, en oglas za koledar, naročilo za 60 izvodov koledarja ter prispevke za klub št. 21 JSZ.

Jacob Ambrozich, McKees Rocks, Pa., je poslal 7 oglasov za koledar in \$26 tiskovni sklad. Običajno on vsako leto proda okrog 500 izvodov našega koledarja, pa tudi s prihodnjim letnikom, kot obeta, ne bo prav nič zaostajal.

Levrene Baje, Fairport Harbor, O., tudi vedno storii kolikor more v prid naše stvari. Poslal je 16 oglasov za koledar in prvo naročilo zraven 500 izvodov našega koledarja, pa tudi s prihodnjim letnikom, kot obeta, ne bo prav nič zaostajal.

Anton Gorenc, Springfield, Ill., se tudi rad spomni, da je Proletarcu treba več in več naročnikov. Poslal je dve novi in dve obnovni naročnini.

Mrs. Johanna Rebol, haša stare naročnica iz Bridgeporta, O., nam je sporočila, da se je po 23 letnem bivanju tam preselila na Martins Ferry. Obnovila je tudi naročino in priložila \$1 v tiskovni sklad. Želimo ji vse najboljše na njenem novem prostoru.

Jože Snay pa je poslal 3 naročnine in še en oglas za koledar, naročilo za 60 izvodov koledarja ter prispevke za klub št. 21 JSZ.

Joe Koršič, Detroit, Mich., je poslal 27 naročnin in \$3 v tiskovni sklad; pravi, da se v kratkem pridržava, da bo vse v tiskovni sklad. Torej, da je poslal 16 oglasov za koledar ter prvo naročilo za drživo 206 SNPJ, njegov brat Tone Shular, Arma, Kans., pa 4 naročnine, en oglas za koledar, naročilo za 60 izvodov koledarja ter prispevke za klub št. 21 JSZ.

John Rak, 2. Louis Zorko, 2. Joseph Oblak, 6. Frank Zaitz, 2. \$26 v tiskovni sklad. Običajno on vsako leto proda okrog 500 izvodov našega koledarja, pa tudi s prihodnjim letnikom, kot obeta, ne bo prav nič zaostajal.

John Spiller, St. Louis, Mo., je poslal 2 naročnine in \$2 tiskovni sklad, ki jih je prispeval Frank Roseman. Provizije od naročnini se joži na vse.

John Drasler, Forest City, Pa., je poslal 2 oglase za koledar. Svojedobno, dokler je bil tam še Tone Zaitz (zdaj v Californiji) in so bile razmere bolj ugodne, smo imeli tam aktiven.

Leo Milostnik, Sheboygan, Wis., je poslal 4 naročnine. Provizija pa naj gre v tiskovni sklad, naročno obnovila naročino in prispevala \$2 v tiskovni sklad in našem dnu.

Anthony Drasler, Forest City, Pa., je poslal 2 oglase za koledar. Svojedobno, dokler je bil tam še Tone Zaitz (zdaj v Californiji) in so bile razmere bolj ugodne, smo imeli tam aktiven.

John Krebel, Milwaukee, Wis., je poslal 12 naročnin, od katerih sta dve novi in še 4 oglase za koledar. Terezija Juvana je obnovila naročino in prispevala \$2 v tiskovni sklad in našem dnu.

Kristina Podjavoršek je poslala 7 oglasov za koledar in \$2 v tiskovni sklad. Naročno sta obnovila naročino pa sta obnovila Louis Hren in prispeval \$2 v tiskovni sklad in našem dnu.

Mike Kopach, Barberton, O., je poslal 8 naročnin. Pravi, da je poslal 2 naročnine in \$2 tiskovni sklad in našem dnu.

John Vitez, Barton, O., je poslal 15 naročnin. Pravi, da je pred kratkim imel malo nezgodo v rovu, kjer ga je pobilo na oko toliko, da bi bil kmalu ob vidu, toda pravi, da je že iz nevarnosti. Želim mu skorajšnega v popolnega okrevanja.

Moj stari prijatelj Ludwig

PISMA IZ JUGOSLAVIJE

Detroit, Mich. — Prejel sem še dva pisma iz Jugoslavije. Po mojem mnenju je vredno, da se omenita.

Eno, datirano 27. VIII. 1945, poslano iz Rovi, se glasi:

Prezdragi brat!

Veliko in veselo iznenadenje je bilo za nas vse tvoje pismo.

Vedeli smo sicer, da za tebe in tvojo familijo ni bilo toliko nevarnosti, da vas kdo pokolje ali pobije kot za nas tukaj med vojno, pa vendar nismo vedeli, ako ste vsi še živi in zdravi. Hvala Bogu, zdaj vsaj vemo, da je s teboj in vsej vse v redu. Zdaj pa najprej naša oscbne razmere, ki te gotovo najbolj zanimajo. Srečen sem, da ti lahko poročam, da je od našega bližnjega sorodstva vse prebilo vojno živo in v splošnem zdravo razen sestre Karme (šolska sestra), ki je umrla spomladi 1943 in sicer 5. marca v Ljubljani pri svojih redovnih sestrach na tuberkulozi. Tudi grozotvrdstva, ki jih je pretrpela s svojimi sestrami redovnicami v Mariboru kot prednica od Nemcev, ki so jim vse izpolili ter jih trpinčili, je seveda pospešilo njeno smrt. Ne vem, kje začeti, da ti narišem vsaj približno pravo sliko, kaj vse so zakrivilo te zverine v človeški podobi — Nemci in Italijani in pa tudi naši domaći izdajalci pod njihovim vodstvom (večinoma klerikali) nad našim ubogim narodom. Bral boš gotovo tudi v ameriških časopisih ogromne številke človeških in materialnih žrtev, ki jih je pretrpela naša domovina, tukaj naj omenim le na kratko, da je v splošnem ocenjena izguba Jugoslavije na en milijon 700.000 človeških žrtev (mrtvih); materialna škoda pa nad 61 milijard dolarjev. Naselja celih pokrajin so posebno na jugu države, pa tudi pri nas na Dolenjskem in Notranjskem popolnoma izginila s površja. Tukaj pa — tudi otroci, ženske in starčki pobiti, poklanji, postreljeni, na najhujši način trpinčeni, živi požgani itd. Kar ni bilo mrtvo, so odpeljali ti kulturni divjaki v izgnanstvo v koncentracijska taborišča v Nemčiji in Italiji, kjer so v stotočnih pomrih od gladu in trpinčenja. Kar jih je v teh taboriščih smrtri ali bolje rečeno v tovarnah smrtri radi hitreja napredovanja zavezniških vojsk ostalo še živih, se zdaj vračajo počasi na opustošene domove kot živi okostnjaki, da v sled prestanih šrapac sčasoma itak počasi umrejo. Kajti vedeti moraš, kar je zdaj dokazano — da

je bila fašistična deviza, da se mora slovenski narod popolnoma iztrebiti, ker leži med Nemci in Italijani ter ovira Nemcem prost dohod do Jadran. morja. Šveda radi zunanjega sveta in ugleda ne naenkrat, temveč na "lep, kuluren način", počasi tekmo nekaj let.

Gorenjska je imela to srečo, da je bila osvobojena kot zadnja, ko je bila nemška vojska že poražena, in umikajoči se Nemci radi hitrega napredovanja naših partizanskih čet z juga in kjer so planili naši domaći partizani v zadnjem momentu s hribom in gozdov (Jelovca, Karavanke) niso imeli več časa, da bi deželo opustošili. Od domaćih krajev je popolnoma porušen Jamnik in Dražgoše že leta 1942, ker so bile tam posadke domaćih partizanov. Od Dražgoša ni ostal niti kamen na kamnu, tudi temelje hiš so razstrellili; 48 ljudi je bilo postreljenih ali živih vrženih v ogenj. Jamnik je bil porušen in ljudje izseljeni v koncentracijska taborišča, kjer jih je polovico pomrlo. Domaća vasi Rovte, Česnjica, Poljšica itd. so ostale kot po cudežu ohranjene in neposkodovane, čeprav se je veliko število domaćih partizakov vse štiri leta zadrževalo v vseh okoliških gozdovih in hribih ter so jih morale te vasi preživeti, to pa samo zato, ker so vsi ljudje držali skupaj in ni bilo nobenega izdalca.

Tukaj moram posebno pozvalno omeniti zadržanje naših domaćih fantov in mož. Vsi brez izjemne so bili v partizanah do 50. leta starosti, nekateri pa tri in več let. Tukaj so jim rekli "gošarji". Fantje, ki so moralni v nemško vojsko, so z malimi izjemami vse pobegnili ter prišli iz Nemčije, Avstrije, Češke, Poljske, Francije itd. v Jelovca, kjer je bilo glavno zbirališče za Gornejce. Tu so se formirali vojaški oddelki, ki so neprerastno napadali okupatorsko vojsko, železnično, industrijska, vojaška podjetja, šole, župnišča in večja poslopja so vsa porušili, da se Nemeji in domaći izdajalci "beli" niso mogli nastaniti v njih. Vse je bilo v civilu in domaćini so jih prehranili, orožje in municijo so morali takorekoč z golimi rokami šele priboriti od okupatorja, šele zadnje leto so jih začeli oskrbovati zavezniki iz aeroplakov, pa tudi to le v skromni meri, v glavnem pa so žive li od domaćega prebivalstva, tako da so zdaj povsod hlevi, svinjaki in shrambe prazne. Med partizani je bilo tudi mnogo žensk, ki so se borile prav

tako hrabro kot moški.

V Rovtah (moja rojstna vas) je bilo od 10 hiš 24 partizanov. Hišna imena: od Mernjaka 7, od Osinec 3, od Greca 3, od Turka 3, (moj dom) Joža, Rudy, Janko. Tudi brat Janko je še zdaj v vojski. Turkov Joža je invalid, ima eno nogo krajšo, zdaj je izvršil soferski kurz. Janko je površnik, da zdaj si je zdravil zmiranjene roke in noge, vse trije so še v vojski. Padli so od Rovtarjev v partizanskih štirje: Oznečev Slavko, Lojz Brutus, Štefko Francel in Mernjakova Rezika. Tončki ni bil v partizanah, jaz tudi ne. temveč sem bil celo vojsko v Ljubljani, kjer smo bili štiri leta ograjeni okrog celega sveta z bodečo žico in nismo smeli nikam iz mesta stradali smo kot psi.

Turkovi sinov je imel samo starejši smalo (Tone). On je bil v nemški vojski na otoku Rhodos v Sredozemskem morju, bližu Turčije, več kot 1½ leta, pa seveda od tam ni mogel v partizane. Koncem vojne je bil najbrže ujet od Anglezov ali Amerikanec pa do zdaj ni od njega še nobenega glasu. Od drugih sester so bili tudi vsi fantje v partizanah, tako da se lahko reče, da je od naših sorodnikov vse storilo svojo domovinsko in narodno dolžnost (razven Andrejeve) in tudi nihče ni padel.

Od Jarmovih (Alojz Potočnik, nekdanji Detroitčan), otrok sta bili dve hčerki partizanke, zelo hrabre, fant je bil v nemški vojski in je menda od tam všel k Rusom, kje je zdaj se še ne ve.

Zdaj se Jugoslavija ureuje pod vodstvom Tita. Mnogo česa manjka, mnogo bo dela in skrbi. Kapitalizmu, birokraciji in korupciji stopajo dobro na prste. Klerikalizem je dokončno pokopan. Manjka seveda vsega, posebno blaga in oblačil, prehrana se že boljša. UNRRA dovaža, sicer veliko iz Amerike, pa to je vse le kaplja v morje. Vse se je oddahnilo, da je končne te morije in tega trpljenja, vse gleda z zaupanjem v bodočnost. Oglasi se spet kmalu. Ko bodo razmere dopuščale pridi spet pogled v domovino. Pisali ti bodo že še drugi, zdaj ko imamo spet zvezko. Bodite prisrčno pozdravljen kot tudi družina od vseh tvojih domaćih posebno mene brata.

Vinko.

(Pismo prejel brat Rudolf Potočnik.)

Ako vam je naročina potekla, prosimo, obnovite jo čimprej!

Ob 25-letnici Slovenske zadruge

Waukegan, III. — V soboto večer dne 10. novembra se bo takoj praznovala 25-letnica Slovenske zadruge trgovine (Waukegan-No. Chicago Cooperative Ass'n.).

Program bo otvorjen z banketom ob 6:30. Po banketu bodo nastopili s petjem Sivicarska družina jodlerjev "The Frau Felder". Poslovodja Matt Ogrin bo pozdravil goste v slovenskem jeziku. V angleščini bo govoril v imenu Co-op Trading Co. njihov poslovodja Jakob Liukku. Glavni govornik pa bo Louis Warbington iz Ohio. Stolovatelj Anthony Pierce bo predstavil pionirje zadruge. Zaključna točka bo pesem prosta zabava. Vstopina na banket bo 75¢, vstopina k ostalem programu pa bo prosta.

Zgodovina Slovenske zadruge je slika aktivnosti in solidarnosti tukajšnje slovenske naselbine. Mnogo zanimivega bi se dalo opisati o marljivem delovanju tega ali onega rojaka. Žal, da je čas pozen, ter se je treba omejiti le na najvažnejše točke razvoja zadruge.

Ideja za ustanovitev zadruge je bila sprožena meseca februarja 1920, po pokojni Apoloniji Tonin, na seji ženskega društva št. 119 SNPJ. V idejo se je takoj zainteresiralo večina članov. Sprejet je bil predlog, da se povabi na skupno sejo vse slovenske in hrvatske društva v naselbini. Ugajala je ideja tudi ostalim rojakom. Dne 23. aprila se je udeležilo skupne seje 26 zastopnikov desetih podpornih organizacij. Ze na tej seji je bil izvoljen začasni odbor. Sklenilo se je nadaljevati s prijetim delom in poudarjalo se je, da je najprej treba zainteresirati članstvo raznih organizacij. Izvoljen je bil še poseben odbor, katerega naloga je bila preskrbi informacije glede ustavnosti in poslovanja zadruge od Co-op Trading Co., katero so ustavili finski in švedski rojaci, ki že 9 let prej sledili. Poleg tega je zaveden začetek v kolikor pripravljani kupovati v zadržni trgovini ali ne. Ker ni bilo povoljnega uspeha s temi trgovinama, je obrat prenehal. Prenovila pa se je tedaj glavna trgovina in spremnila poslovanje v samopočno ali self-service trgovino, meseca junija 1942. Članstvo se v začetku ni popolnoma strinjalo s prenovevijo, ampak izkazalo se je, da je bil to korak v pravo smer, posebno ker je zadruga leta tako primanjkovalo delavskih moči in tudi finančno se je spremnito dobro izkazala. Lansko leto 1944 je bilo prodanega blaga za \$253,030.62. Organizacija ima danes 540 polnomočnih članov in 750 delnih članov. To pomeni, da 540 članov lastuje po eni ali več delnic (nikdaj jih ne more lastoviti več kakor 20, pri glasovanju pa se šteje samo en glas na člana brez razlike koliko delnic kdo

lastuje). Delni člani so tisti, ki so plačali cele delnice. Mnogo novejših članov, posebno mladine, namreč pristopa skozi povrjenje rebata.

Skozi 25 let je bilo delničarjem, največ pa odjemalcem izplačanih čez \$100,000 povratka ali rebate. Zadnjih par let se je nekaj rebate pridržalo za pravilo na bodočnost ali Equity reserve fund, v katerem je že \$16,577.17, v splošni rezervi je \$7,769.85, delnic pa člani lastuje za \$29,541.36.

V bližini bodočnosti se namestava prenoviti in razširiti obe trgovini ter pričeti s prodajo hranilno-električnih aparatov (Electrical home appliances). Dela se tudi na to, da bi se skupno s Co-op Trading Co. pričelo z obratom sledično notico:

"Jugoslovanski poslanik v Pragi je izjavil, da ako dobri Jugoslovani Trst, bo tržaška luka Čehoslovački povsem na razpolago. Radio Praga je oznanil, da Čehoslovačka podpira Titovo zahtev po Trstu; 'akto' bo administracija Trsta mednarodna, bo njegova važnost za nas veliko manjša," je bilo pojasnjeno po prškemu radiu. Dne 6. septembra je bila v Pragi demonstracija z gesлом, "Trst Jugoslaviji!" Te (gibanje) seveda ima močno podporo Rusiji — ker kar koristi Čehoslovački in Jugosloviji, je ob enem v korist Rusiji."

je skozi vsa leta udejstvovalo številno aktivnih rojakov. Tudi njihova razsodnost o pravem času je pripomogla k današnjemu uspehu; največ zasluge pa imajo pri tem zvesti odjemalci, ki so podprli zadružno trgovino skozi vse 25 let.

Pripravljalni odbor.

Čehi za pridruženje Trsta Jugoslaviji

Newyorski New Leader, ki se sedaj red obregne ob "Titovo" Jugoslavijo in ob njene zahteve po jugoslovanskem Primorju, ima v izdaji z dne 13. oktobra sledično notico:

"Jugoslovanski poslanik v Pragi je izjavil, da ako dobri Jugoslovani Trst, bo tržaška luka Čehoslovački povsem na razpolago. Radio Praga je oznanil, da Čehoslovačka podpira Titovo zahtev po Trstu; 'akto' bo administracija Trsta mednarodna, bo njegova važnost za nas veliko manjša," je bilo pojasnjeno po prškemu radiu. Dne 6. septembra je bila v Pragi demonstracija z gesлом, "Trst Jugoslaviji!" Te (gibanje) seveda ima močno podporo Rusiji — ker kar koristi Čehoslovački in Jugosloviji, je ob enem v korist Rusiji."

Vzelo bo časa, predno se malibiznis osredotoči in si spet posetiči trdnih tal za svoj obstanek. V vojni je bil malibiznis zelo čiščian in povaljen. Delal je svojo nalogo izborno. Upam, da bo tudi v mirnem času.

Realista Roosevelt ni do sedaj v Zed. državah še nihče na domestil. Kar je na njegovem mestu sedaj, je le ponaredba. Pokojni Chamberlain je zatonil v svet s svojo slovo marelo, a od njegovih namestnikov bi človek pričakoval več dobrega.

Roosevelt in Hull sta s svojimi dobro izhajala. A čim je Roosevelt umrl, so se oglasili proti njemu vsake sorte kritiki in ga že zmerom dolže, da le on je pravi vojni "zločinec". Resnica je, da je bila vojna Zed. državam usiljena.

Ako se bomo oboroževali, — čemu in proti komu? Seveda, Rusija je najpogosteje omjenjena. Vse sorte slabov govorje o nji, a pred nekaj meseci pa so jo isti ljudje — v javnosti saj — ne prestanjo hvalliti.

* Ce ne morem priti v nebesa drugače kot s politično skupino, potem sploh nočem tja. — Jefferson.

Priporočite prijatelju, naj

Secure your future with one of the largest Bakelite factories in this country — Wanted immediately

BAKELITE CASTERS

for hand and half automatic work

Highest pay for best man

Substantial Bonus — Plenty of overtime

Group Insurance and sick benefit service — The most pleasant working conditions

The Richardson Co.

Melrose Park, Ill.

MAN. 8900

NATIONAL MALLEABLE AND STEEL CASTINGS CO.

Needs

Common Laborers

For inside and outside work

Apply at

Our Employment Office

1400 S. 52nd Ave.

CICERO, ILL.

WOMEN-GIRLS

WE NEED YOU NOW!

FOLDERS • SORTERS • INSPECTORS
• SEWING MACHINE OPERATORS

For mending overalls, shirts and pants
Good wages. — Full or part time

MECHANICS OVERALL LAUNDRY

2221 W. Oakdale Avenue

Half block south of Clybourn and Leavitt St.

FOR MEN WHO WANT A FUTURE!

Automobile Construction Company Has Need For

Body and Fender Men

Steady Employment. — Highest Salary

APPLY TODAY

Roosevelt Auto Rebuilding Co.

3016 W. Roosevelt Rd. or Phone Sacramento 0660

GLASS CUTTERS

and

GLASS GRINDERS

EXTREMELY HIGH WAGES

APPLY AT

RIDLEY'S

CHEST CO.

1113 Noble Street

Girl Wanted

FOR CANDY WRAPPING

MACHINES

Iz SANSovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

Slovenski kandidati za dom narodov (senat) Jugoslavije

Politično vodstvo slovenskega naroda (IOOF, izvršni odbor osvobodilne fronte) je sestavilo predlog kandidatov in namestnikov, kateri naj bi slovensko ljudstvo na tajnih, svobodnih in demokratičnih volitvah 11. novembra letos izbralo v Dom narodov (zvezni senat), ki bo z Zvezno skupščino tvoril dvočlano ustavodajno skupščino. Ta seznam kandidatov, izmed katrkih bo 25 senatorjev ter 25 namestnikov, je predložen v javno razpravo, da narod sam izrazi svoje misli o kandidatih ter o morebitnih popravkih in spremembah.

Včasih so se na kandidatnih listah vrstili le ljudje, ki so bili največji politični šleparji, gospodarski izkorisčevalci in sovražniki preprostega naroda. Med njimi smo srečali predvsem advokate in nesramne demagoge, ki so svojo gospodarsko vsemočnost hoteli utrditi še s politično. Z bajnimi obljubami so slepili svoje volilce in jih s podkupovanjem lovili na limanice, da so si kljub najhujšemu teroru žandarskih bajonetov in vojnih goljufijam z največjim trudom mogli pridobiti "zaupanje ljudstva." (Večina teh nekdanjih "kandidatov" danes tava po Italiji in Avstriji, odkoder pošiljajo mile glasove v Ameriko za pomoč. Predvsem želijo ameriške dolarme, kajti tiste paipravite lire in nemške marke, ki so jih za svoje izdajstvo prejemali od sovražnikov, nimajo skoraj nobene valute v inozemstvu.)

Kako drugačna pa je nova kandidatna lista! Na njej so najboljši kulturni delavci in največji umetniki, ki so v boju na življenje in smrt ostali zvesti trpinčenemu slovenskemu narodu. Na listi so ljudje, ki so bili nekdaj majhni in nepoznani, pa so s svojo borbenostjo in prednostjo ljudstvu med osvobodilnim bojem se dvignili in povzeli v prvo bojno vrsto, postali vodniki in junaki v boju za svobodo, politični delavci. Osvobodilne fronte in oficirji mlade, a slavne jugoslovanske armade. Med kandidati so končno pošteni politični ljudje iz prejšnjih časov, ki so zavrgli protiljudske politične figure in stare reakcionarje in se pridružili svojemu narodu v veličastni osvobodilni borbi. Kandidati so slovenski delavci, kmetje in delovna inteligencija, člani osnovnih plasti slovenskega ljudstva in najboljši sinovi slovenskega naroda.

Kandidatna lista

(Tolmačenje kratic: SNOS stoji za Slovenski narodni osvobodilni svet, IOOF je Izvršni od-

bor osvobodilne fronte, AVNOJ je Antifašistično vijeće narodnega osvobodenja Jugoslavije, PNOO je Primorski narodno osvobodilni odbor, GOOF je Glavni odbor osvobodilne fronte, OOOF je Osvobodilni odbor osvobodilne fronte, GORK je Glavni odbor Rdečega križa, NVS je Narodna vlada Slovenije, GO je Glavni odbornik, ZMS je Zveza mladine Slovenije, AFZ je Antifašistična žena.)

1. Vidmar Josip, književnik, predsednik SNOS-a, predsednik IOOF.

2. Koebek Edward, profesor, minister za Slovenijo v Zvezni vladi, podpredsednik IOOF.

3. Rus Josip, sodnik, podpredsednik AVNOJ-a, podpredsednik IOOF.

4. Župančič Oton, pesnik, član IOOF.

5. Bevk France, pisatelj, član IOOF, predsednik PNOO za slovensko Primorje.

6. Vidmar Tone, podpolkovnik, jugoslovanski narodni heroj.

7. Polak Bojan, podpolkovnik, komandant I slovenske divizije Narodne obrambe.

8. Kotnik Beno, kmet, član GOOF, član OOOF Prevalje.

9. Lukaček dr. Pavel, zdravnik, član IOOF.

10. Mlakar Alojz, kmet, član IOOF, tajnik OOOF, Novo mesto.

11. Novak Ivan, čevljari, član GOOF.

12. Poglajen Franc, podpolkovnik, komandant 14. Udarne divizije.

13. Hafner Tone, kmet, član OOOF Ljubljana.

14. Zumer Štefan, delavec.

15. Baebler dr. Aleš, pravnik, član IOOF.

16. Jeras Josip, profesor, član IOOF, član GORK Jugoslavija.

17. Cajnkar dr. Stanko, duhovnik.

18. Ambrožič Vlado, general, član IOOF.

19. Kardelj Fepca, delavka, članka GOOF.

20. Kavčič Stane, delavec, podpredsednik USAOJ.

21. Kraigher, dr. Alojz, zdravnik, pisatelj.

22. Levičnik Karel, general.

23. Kovač Stane, grafik, načelnik oseka za izgradnjo narodne oblasti in član IOOF.

24. Levstik Jože, inženir, poslovniki ministra za kmetijstvo pri NVS.

25. Jakac Božidar, akademski slikar.

26. Toman Tone, delavec, poslovniki ministra za socialno politiko pri NVS.

27. Malešič Matija, tehnik, majstor.

28. Krmelj Maks, kmet, član IOOF, predsednik GO Zvezze slovenskih mladine (ZMS).

31. Ocepelk Angelica, delavka, predsednica gl. odbora AFZ.

32. Šentjurc Lidija, profesor, član IOOF.

33. Snoj Franc, minister NVS.

34. Lubej Franc, učitelj, sekretar SNOS-a, član IOOF.

S. S. GEORGE CHAFFEY je ladja, ki je že v tretji odpeljala resilne posilke v Jugoslavijo. Posluje pod pomožnim odborom, s katerim deluje SANs.

35. Dolinsek Tone, delavec, član GOOF.

36. Klanjšek Jože, podpolkovnik, komandant 31. divizije.

37. Svetina Ivo, učitelj.

38. Obračunč dr. Rudolf, zdravnik, čef kabineta socialnega ministra NVS.

39. Jordan Marija, delavka, članka OOOF Maribor.

40. Mahnič Angelca, študentka, tajnik GO AFZ.

42. Švara Dušan, podpolkovnik.

41. Šusteršič Tone, železničar, član nadzorne komisije IOOF.

43. Šilih Niko, podpolkovnik.

44. Rupena Mara, učiteljica, članka GO AFZ.

45. Lokovšek Ivan, podpolkovnik, komandant mesta Ljubljana.

46. Ravnhar-Zupančič dr. Božena, zdravnik, major.

47. Zlatnar Mirko, podpolkovnik.

48. Turnher Edmund, učitelj, sekretar nadzorne komisije IOOF.

49. Potočnik dr. Miha, pravnik.

50. Janko Rudolf, podpolkovnik.

Franc Snoj na množičnem zborovanju v Trebnjem

Dne 16. septembra so se vršila v vseh okrajnih in okrožnih središčih Slovenije predvolilna zborovanja, katerih se je udeležila ogromna množica slovenskega naroda. V Novem mesecu je nastopil dr. Jože Rus, na Jevnici minister NVS Leskoček, v Celju dr. Zoran Polič, v Trbovljah Lidija Sentjurčeva, v Starem trgu pri Ložu Matvej Hace, predsednik Enotnih strokovnih zvez, v Smarju pri Šteljah glavni tajnik SNOS-a Franc Lubej, v Ljutomeru in Šoštanj generalmajor Maček in podpolkovnik Šilih, v Logatcu Tone Dolinšek, v Ribnici Ivan Novak, v Trebnjem pa minister za promet Franc Snoj. Snoj je v svojem govoru poučil slednje:

"Iz volilnih imenikov so izpadli samo oni, ki so se na ta ali oni način pregrali proti narodu, narodni časti, ki so se zvezali z okupatorji in tako nimajo pravice, da bi pri bodoči državni ureditvi sodelovali in sodelovali."

Ustavodajna skupščina je tisto telo, ki bo sankcioniralo vse velike pridobitve narodno-osvobodilne borbe, ki bo opredelilo našo državo ter dalo državlju novo, popolno in dokončno obliko.

Imamo dvoumni sistem zato,

da pri nas v Jugoslaviji, kjer je več narodov, damo vsakemu narodu možnost sodelovanja, da ne bo nične preglasovan, ampak bomo lahko rekli: ta ustava, ki bo sprejeta, je res ustava, pri kateri so vsi sodelovali, ni bila preglasovana, ampak je ustava vseh narodov Jugoslavije.

Bratje v sestri: SANS se po-

novno obrača na vas, da storite vse v svoji moći za pomoč tem nesrečnem. Darujte vse, če-sar sami nujno ne potrebujete.

Vse nabranlo blago naj bo po-

slano v skladisce pod naslovom:

WRFASSD Warehouse, 161 Perry Street, New York, N. Y.

Ce je mogoče, plačajte stroške za prevoz sami, drugače pa

bodo plačani iz skupne blagajne

naseljene odbora v New Yorku.

Bratje v sestri: Zavhajmo

rokave in na delo! Takoj! Da-

nes! Brez odlašanja

Mirko G. Kuhel, tajnik.

Dobro je z modrostjo pome-

šati včasi tudi nekaj neumno-

sti; nekaj otročarje tu in tam

je prijetno. — Horace.

KOMENTARJI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

si jo vzemimo mi za 49. državo ameriške unije. Tam imamo sijajne baze za polete v Nemčijo, na Angleško, na Baltik pa i proti Rusiji, torej, ohranimo si, kar smo si pridobili. Očividno je, da kongresnik Garhard ne verja, da je bila minula vojna za demokracijo in take reči ter pričakuje novih zapletljajev. Zato smatra, da je dobro, če imamo baze po vsem svetu ka-kor krti krtin.

Imenitno je, kako sedaj naše "lend-lease" orožje služi proti onim, ki bi radi štiri svobodščine, pa smo pozabili nanje. Vse kar hočemo je, da ostane po svetu nekako po starem — nekak status quo — in ko se vojna zno-va prične, pa bomo spet imeli prosperitet.

Torijska Anglija je imela običaj, da je po vsaki vojni plačovala svojim vojnim povelenjnikom do milijon dolarjev nagrade. Dajala jim je veleposestva, velike pokojnine, pa celo rudnike in koncesije v kolonijah. Premier Attlee je v parlamentu dne 29. oktobra oznanil, da bo takih dajatev v bodoče konec.

Vse danes druge sile, druge organizacije v državi, ki bi bila sposobna, da prevzame nase vse-te v žrtve.

Opozicija se je združila samo z namenom, da bi razbila osvobodilno fronto. Nima pa nikakrog programa, je breznačelna. Nima ničesar, kar bi dalo jamstvo, da bo težke naloge, ki so pred nami, tudi rešila in izpolnila.

Prav danes, ko so se začela v Londonu mirovna pogajanja, pri katerih smo Slovenci in Južni Ameriki vodili v Jugoslavijo, da boj potreben, da smo vsi Sloveni v Jugoslaviji strnjeni v eni fronti. Ni vprašanje Trsta odvisno samo od delegacije, ki v Londonu sklepa, ki se pogaja, ki se bori, temveč je prav tako odvisno od nas samih, kako boj bojnotni, kaj imajo v svojih sestavah.

Nizozemska Vzhodna Indija bo nedvomno spet nizozemska, toda s pomočjo orožja, o katerem smo rekle, da je bilo skovano v korist "štirih svobodščin". Je čudno, v kakšne vse sorte svrhe se uporablja ameriško muničijo, ki smo jo dali "zdrženim narodom" v najem, in pa da nam jo vrnejo, kadar jo ne bodo več rabili.

V Argentini se je dogodilo čudo, da so se za diktatorja Juanita Perona zavzeli delavci. United Press poroča v depeši iz Pariza dne 29. oktobra, da je nova internacionala strokovna unija, ki je bila nedavno ustanovljena, izključila argentinsko delegacijo. Argentinski socialisti trdijo, da je delavstvo v Argentini, da je delavstvo v Vichyju je pač pričakovana. Vendar je moralno stavkati v prid diktatorju Perona. Etično, da zato, ker je bilo ranjeno, da bo Hitler zmagal. Pa ni. Sedaj se tisti dele vse učili imenujeti "Avenue de New York" in druga.

V Parizu se je ena ulica imenovala do te vojne "Avenue de Tokyo" in neka druga pa "Avenue Victor Emmanuel". Vlada v Vichyju je pač pričakovana. Etično, da bo Hitler zmagal. Pa ni. Sedaj se tisti dele vse učili imenujeti "Avenue Franklin D. Roosevelt".

Po prejšnji vojni je bilo sko-

ro in vsakem večjem mestu po svetu videti napise "Wilsonova cesta". Ali pa "Wilsonov trg". Vsi so izginili. Še prej pa njenovih štirinajst točk.

Stari spomeniki — n. pr. kip starega srbskega kralja Petra I. pred ljubljanskim rotovzem, so bili vsi prelit v nove topove, kakor so bili kipi, sohe in zvonovi v prejšnji svetovni vojni. Sedaj pa se bodo pričele nove kolektive za vlijanje novih spomenikov. A čemu ne rajše kampanja za odpravo vzrokov, radi katerih je treba vse te malike znova in znova pretipati v to-pove?

Boji v Aziji, v Afriki in v Južni Ameriki

(Nadaljevanje s 1. strani.)

dala politične koncesije za proti-slusluge, pa je ameriška vlada s kitajskim diktatorjem zelo te-sno v zvezi. Japonci so v svoji propagandi oglašali Čiang-Kai-seka ves čas za ameriško "lutko", ki pleše, kakor ji v Washingtonu godejo.

Spolj je vlada v Čungkingu (sedaj spet v Nankingu) organizirana s stališča diplomatične in ekonomike odvisnosti od Zed. držav. In ker Zed. države že dolgo nimajo običaja podpirati rev

NO. 1990

Published Weekly at 2301 So. Lawndale Ave.

CHICAGO 23, ILL., NOVEMBER 7, 1945

LIVING COSTS MUST NOT GO UP

The great increase in prices came after World War One when in the first 1½ years food rose 26 per cent, clothing 45 per cent, building material 65 per cent. In the war just ended prices were kept in line much better than during the other conflict. Now that it is over there appears to be a tendency to let the lid off. Prices already are climbing. It was a serious mistake for the Administration to permit the building industry to get out from under ceiling for that gives validity to any other claims of other industries as well. Everybody ought to be treated the same and it is obviously unfair to police prices of a grocer or clothier and permit a building contractor to increase costs as he pleases.

Failure of the nation to maintain the price structure is responsible for the epidemic of strikes. If a worker loses a good sized fraction of his "take-home" pay, while prices of food, clothing, hardware, etc., anything he buys, are permitted to remain high, or to go higher, it is obvious such a worker is not likely to be happy about it.

This is not the only trouble. If the workers' purchasing power decreases he will be unable to buy the products of industry—and that goes for agriculture. What farmer is so unwise as to think his market is safe for his products if the "take-home" wages of the armies of working people are reduced?

At the same time it is plain that it will be necessary to cut workers' hours if we are to spread employment among the returning service people and war-industry workers. At first glance this seems difficult as it means maintaining wage structure while not permitting living costs to increase. A check of net incomes of corporations in the United States, however, discloses that such concerns can—if they will—absorb the increased wages necessitated by our desire to spread employment, out of swollen profits. Last year our corporations made three times as much net profits—after taxes—as in the pre-war base period.

We must decide whether we want unemployment to become rampant. We must decide if we wish to maintain a high standard of living with a profitable nation of workers and farmers. If we do wish such a system it is up to the American people to look beneath the headlines of the Big Business Kept Press, gaze through the propaganda of subsidized radio twaddlers, and get tough with irresponsible representatives in the Congress who are representing Big Business instead of the People.

If we don't keep living costs down and wages up we are in for a siege of unemployment and depression that will make the last economic collapse like a picnic.—The Montana Labor News.

WHY NOT A REAL TRIAL?

The war criminals facing trial in Nürnberg have already been condemned by the opinion of the world. Their crimes were public, and the results are evident in a continent laid waste, in the still uncounted millions of dead, and in the profound corruption of the political life of the peoples. No court procedure was needed to convict these men, no new proof required to convince the world that Göring, Streicher, and their accomplices deserve punishment. For this reason the trial, even in advance, has taken on a curious air of unreality. It is a political act, justified and overdue, wrapped up in an elaboration of judicial procedure that seems to a lay observer somewhat farcical. The Nazi leaders could have been disposed of, it would seem, by the joint decision of all Allied powers without all these expensive and legally questionable formalities. The banishment of Napoleon offered precedent if any were needed. But the trials are under way, and one can hope that they will serve to dramatize and recall to the flagging memories of people who already are beginning to forget, the details of the organized terror under which Hitler and his party attempted to bring the civilized world. We hope the procedure will be rapid, decisive, and free from the sort of pettifogging detail that in other political trials—notably the sedition cases in Washington during the war—has so completely obscured the issue and prevented a clear judgment. The Nürnberg court is a political court with a political job to perform. If it allows the trial to degenerate into legalistic maneuvering and quibbling, its only value will have been thrown away.—The Nation.

The Choice—Between two Forms of Socialism

By RAYMOND HOFSES, Editor, Reading Labor Advocate

For a number of years now, I favors the program advocated but asserts that Truman is playing with words to "kid the public."

Call it what you like—"conscription," "training," "regimentation,"

the adoption of the Truman program will be the kind of socialization that is bound to become the way of life if the common people

— the workers themselves—compromise with class exploitation and refrain from establishing the Socialist program for socializing things.

I did not believe it was possible to avoid making a choice between these two courses, and I don't believe it now. The general pattern of humanity's institutions is determined by economic development. The details are etched into the pattern by the intelligent action — or lack of it — of the people themselves.

So it was that I never lost confidence that free enterprise would be replaced by social controls. And so, too, I was satisfied that such controls would be authoritarian in character unless the people themselves organized and acted to make them democratic.

Moreover, I never entertained the belief that social change would wait until the people were "ready" for it. And so it was that I insisted that NOW is the time for decision.

Well, the people haven't made the choice, but President Harry S. Truman and the economic group whose advice he takes and whose interests he serves are taking the next step.

ARMY RELEASES BIG HOARD A BUTTER

The War Department announces

that it has released as surplus 80,000,000 pounds of butter, about 10 pounds for every man, woman and child in the nation.

Whether the butter is fit to eat remains to be determined. The Department of Agriculture said it has to be inspected, and that this will require about a month. Butter fit to use will reach consumers about Christmas.

Truman says his plan is not "conscription," but "civilians in training." The Philadelphia Record, a Democratic partisan publication,

THE MARCH OF LABOR

MILLIONS TO BENEFIT RICH, SLUM CLEARING IGNORED

Washington, the Nation's Capital, has some of the worst slums in the country. Instead of remedying that shameful situation, the Federal government plans to spend millions of dollars for the benefit of wealthy yachtsmen and to build a mammoth sports stadium.

The War Department announced that it will spend \$2,000,000 to construct three pleasure boat piers and beautify the Washington yachting harbor.

Many times \$2,000,000 will be spent on the proposed stadium.

The final responsibility for choosing between slum clearance, the yacht harbor and the stadium rests on Congress, which appropriates the money.

By choosing slum clearance and low-cost housing, Congress would have helped thousands of miserably poor and overcrowded people, but would have offended powerful real estate interests. They profit by the present housing situation and want the yacht harbor and stadium.

SOME ODDS AND ENDS

The present labor unrest is based on the inclination of the workers to get the same take-home pay as they had during the war. They point out that they have to pay as much as ever for take-home groceries.—Howard Brubaker in The New Yorker.

Utopia: A land where nobody tries to reform his neighbors until his own section is free of faults.

Compositions of Brahms, Beethoven and Schubert rank ahead of boogy-woogy jive tunes, which GIs in the Southwest Pacific requested a USO-Camp Shows unit to play during a recent tour, says the National War Fund which finances USO.

I had no shoes and complained—until I met a man who had no feet.—Arabian proverb.

The important Admiral and the General who was in love with himself were stranded on a jungle island. But they found a rowboat. "I have a confession to make," said the Admiral. "I don't know how to row a boat." "That's all right," said the General who loved himself. "I won't tell anyone, if you won't tell anyone my secret: 'I can't walk on water.'—John Paine.

About the only thing that comes to me who waits is whiskers.

A woman is a person who can hurry through a drugstore aisle 18 inches wide without brushing against piled up tinware and then drive home and knock the doors off a 12-foot garage.—Safety News.

Cynic: A person who believes other people are as bad as he is.

GERMAN SOCIAL DEMOCRATS REORGANIZE

First reports of the convention of Social Democrats held at Hanover, in the British zone of Germany, October 5-7, contain interesting sidelights. First of all is the strange fact that the 200 delegates were not allowed to meet in a united session. That would have been contrary to the rule which keeps the activities of the four occupation zones separated.

Otto Grotewohl and two other German Social Democrats from Berlin were present as representatives of the Social Democratic Committee of Berlin. There were present also two members of the Social Democratic Committee-in-Exile, now in London, Erich Ollenhauer and Fritz Heine. The leading figure in the work of the convention was Dr. Kurt Schumacher, former Raichstag Deputy.

This first over-all gathering of Social Democratic forces in liberated Germany gave proof of the party's success in the work of reorganization. In prewar days it numbered somewhat over 1,000,000 dues-paying members. The reports delivered at Hanover showed that already the reorganized party has more than half that number and is now, without any doubt, the strongest political party in Germany.

The two most important decisions made were that the party will remain independent—it will not merge with the Communists—and that it will cooperate with all other democratic forces.

Better be three hours too soon than one minute too late.—Shakespeare.

"Ha, ha!" laughed the recruit. "You can't fool me. I know they've got potato-peeling machines in this army."

"Yes, smart chap," replied the sergeant, "and you're the latest model."

The four worked in the noodle factory for \$10 a month and out of each ones salary came \$1.50 for

TRUMAN THINKS WE'VE LOST

We have it from Drew Pearson, the "Merry-Go-Round," that President Harry S. Truman has given up—for the next thousand years or so—any hope of a World Government.

Mr. Truman thinks the people of the world aren't ready for it—especially those people of other nations who have been exploited and kept in ignorance. And so, according to Pearson—

Mr. Truman has accepted the idea that America must participate in an international armament race.

When we remember that this war, like World War I, was fought to make the world a safe place by freeing it from a number of "fears" including the fear of war—

It seems that Mr. Truman thinks we've lost the war!

And so we have—if winning means anything more than giving this season's enemies a good trimming.

As we view the President's surrender of all the hopes with which the American people gave of their time, labor and blood, we wonder what ordinary men and women think about their recent victory.

Since an armament race invariably ends in another war, we raise a number of questions.

Was it, after all, a good thing to sacrifice treasure and lives to defeat Hitler and Co.?

Was it worth while to work long hours and pile up a \$300 billion debt which our children are told they will have to pay?

Was it worth while to stand for wage and labor freezing, to surrender the right to strike and to follow wherever Leader Roosevelt chooses to take us?

Judging the action by the result, it must be admitted that we have been doing the wrong thing all the time!

Well, so we have. We made the basic error of fighting for peace AND keeping the system that breeds wars. We shouldn't have done that. And the only way we can correct our error now is to abolish the capitalist economy.

We should make that correction as soon as possible—and certainly before that armament race again drags us into another and a vastly more costly war.

Mr. Truman is to be commended—upon his hindsight.

But we Socialists knew all the time what Truman and many other people know now:

That the high hopes and promises which readied simple people for sacrifice and slaughter were all a lot of "blah" unless the causes that make for international rivalry and war were removed.

Well, we Socialists wanted to remove those causes. But, as President Truman says, the people "weren't ready" for industrial democracy and democratic cooperation.

Once we knew a man who "wasn't ready" to change his position when a freight train came down the track on which he was standing. He was a nice fellow. We went to his funeral. — Reading Labor Advocate.

Public's Rights in Airwaves at Stake

The Federal Communications Commission announces it will begin granting licenses for "frequency modulation," an improved method of broadcasting, on Nov. 7.

A great majority of the applicants who will receive consideration are those who now control standard broadcasting, including the nation's largest newspapers and newspaper chains.

If the commission runs true to form, the licenses will be parcelled out with little regard for the public interest. Since its inception, back in the Coolidge administration, a majority of the members of the commission have shown more concern for those who control the air than for the millions who are compelled to listen to the dreary bilge that comes out of their receiving sets.

When Congress passed the Communications Act of 1934 it specifically provided that the air waves belong to the people and that radio stations should be operated only for "the public interest, convenience and necessity."

The commission is the guardian of the people's property, and it will fail to measure up to its obligation and its responsibility if it continues radio in hands which are interested only in the profits they can wring from commercialism of the ether.—Labor.

"WELL DONE!"

Operations of the Office of War Information came to an end at midnight of September 15th. The departure of this once vast organization for disseminating news touching on both the war and the home fronts drew little attention, either in the press or on the part of the public. This was not surprising in view of the many changes which have taken place since V-J Day; with so many war agencies merged or abolished, or reorganized and put under new leadership, the quiet passing of the OWI was probably not an event to attract the attention it deserved.

The OWI, its director, Elmer Davis, and the men under him, did a good job during the war and to them are due the gratitude of the press, including the labor press and the American people. They worked under trying conditions at all times and never more so than when the OWI was made a political football by the obstructionists and destructionists in Congress and elsewhere.

Host of the men who aided in the direction and operation of O.W.I. did so at great personal sacrifice. This was particularly true of Elmer Davis, who was drafted from his well-paid radio job by President Roosevelt to organize and direct the OWI and who distinguished himself throughout his many months in that post by his efficiency and high type of leadership.—The Brewery Worker.

BLESSING!

Stomach ulcers, the bane of millions of Americans, is about to be mastered, if reliance can be placed in an announcement by the New York University College of Medicine.

It declared that Dr. Co Tui, Chinese scientist, has discovered that feeding with a predigested protein made the severest ulcers disappear in a week or two.

The discovery was made, it was said, when patients were being prepared for operations for stomach ulcers.

NO WAR BILLIONAIRES?

The number of billion-dollar corporations has jumped from 32 to 43 in the course of the war, a 35 percent increase, according to a United Press survey made public August 26.

The total assets of these 43 corporations have jumped 10 percent in the year 1944 alone—from \$91,-

186,780,417 to \$100,059,882,262.

A mother is a person who sees there are only four pieces of pie for five people and says she doesn't care for pie.—Anon.

THE LITTLE WOMAN

A woman when launching her first ship was a little nervous. She turned to the shipyard manager standing beside her, and asked: "How hard do I have to hit it to knock it into the water?"